ÖZGÜN ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

Med J SDU / SDÜ Tıp Fak Derg ▶ 2019:26(4):452-457 doi: 10.17343/sdutfd.479144

BECERİ ÖĞRENİM REHBERİ VE DEĞERLENDİRME REHBERİ HAZIRLAMA: HPV-DNA NUMUNE ALMA ÖRNEĞİ

SKILL LEARNING GUIDE AND ASSESSMENT GUIDE PREPARATION: HPV-DNA SAMPLING

Aysel BAŞER, Nilüfer DEMİRAL YILMAZ, Hatice ŞAHİN

EÜTF Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Cite this article as: Başer A, Yılmaz Demiral N, Şahin H. Skill Learning Guide And Assessment Guide Preparation: Hpv-Dna Sampling. Med J SDU 2019; 26(4): 452-457.

Öz

Amaç

Kadınlarda serviks kanseri önemli bir sağlık sorunudur. Serviks kanseri tarama yöntemleri invazif kanser insidansını ve mortalitesini azalttığı düşünülen az sayıdaki tarama yönteminden biridir. Sağlık Bakanlığı son dört yıldır 30-65 yaş kadınlarda HPV numune alma veya pap-smear ile tarama başlatmıştır.

Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2014 (UÇEP 2014) her tıp fakültesi mezunun nitelikli bir hekim olması için sahip olması gereken temel gerekliliklere/yeterliklere yönelik olan ve tıp eğitimi süresince her bir öğrencinin alması gereken asgari eğitimin içeriğini tanımlamaktadır (1). UÇEP 2014'te koruyucu sağlık hizmetleri başlıkları incelendiğinde serviks kanseri taraması da yer almaktadır (1). Mezuniyet öncesi dönemde tıp öğrencileri pap-smear tarama ile ilgili beceriyi öğrenmelerine rağmen HPV ile ilgili numune alma konusunda herhangi bir beceri eğitimi almamakta ve değerlendirme yapılmamaktadır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmada Sağlık Bakanlığı'nın serviks kanseri tarama programında geliştirdiği HPV DNA numune alma şeması ve pap-smear alma becerisi eğitim kılavuzu temel alınmıştır. UÇEP'te yer alan 'hasta ile iletişim, hastayı hazırlama, sterilizasyona uyum, HPV DNA ve pap-smear numune alma, atık yönetimi ve numune saklanması, vajinal muayene' başlıkları göz önünde bulundurularak 40 maddeden taslak eğitim rehberi oluşturulmuştur (1). Lawshe tekniği kullanılarak uzman görüşleri doğrultusunda farklı meslek gruplarında (aile hekimliği uzmanı, diş hekimliği, kanser tarama merkezi hekimi, ebe ve hemşire) pilot çalışması yapılarak nihai eğitim rehberi oluşturulmuştur. Mesleksel beceri eğitim rehberi oluşturulduktan sonra uzman görüşüne başvurularak değerlendirme rehberinde hasta ile iletişim, hastayı hazırlama, sterilizasyona uyum, numune alma, atık yönetimi ve numune saklanması başlıklarının bu becerinin sınanmasında kullanılması öngörülmüştür.

Bulgular

Geliştirilen HPV DNA numune alma beceri eğitim rehberi Lawshe tekniği kullanılarak KGO %100 ile uzman görüşleri doğrultusunda 33 maddeden oluşturulmuştur. Eğitim rehberinin ölçeklemesinde 'geliştirilmesi gerekir, henüz olgunlaşmamış, yeterli, iyi seviyede, ustalaşmış' basamakları kullanılmıştır. HPV DNA numune alma becerisini değerlendirme amacıyla 20 maddeden oluşan ve 5'li Likert ölçeği ile puanlanan bir değerlendirme rehberi geliştirilmiştir.

İletişim kurulacak yazar/Corresponding author: aysel.akpinar@gmail.com
Müracaat tarihi/Application Date: 06.11.2018 • Kabul tarihi/Accepted Date: 09.11.2018
Available online at http://dergipark.gov.tr/sdutfd
Makaleye http://dergipark.gov.tr/sdutfd web sayfasından ulaşılabilir.

Sonuç
Ülkemizde tıp fakültesinden mezun olan hekim, uzmanlık eğitimine başlamadığı sürece çoğunlukla Sağlık Bakanlığı'na bağlı birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışmaktadır. Bu nedenle çalışma koşulları ile uyumlu ve UÇEP 2014'te tanımlanan beceri başlıklarının tıp fakültelerinde yeterliliği sağlayacak düzeyde öğretilmesi ve geliştirilen değerlendirme rehberi eşliğinde sınanması esastır. Böylece beceri uygulamaları konusunda yeterli hekimler çalışma hayatında da özgüvenli, başarılı ve diğer sağlık personellerine de öncü olacaktır.

Anahtar Kelimeler:HPV-DNA Numune Alma, Öğrenim Rehberi, Değerlendirme Rehberi, Ulusal ÇEP 2014,

Abstract

Objective
Cervical cancer is a major health problem in women. Cervical cancer screening methods are one of the few screening methods considered to decrease the incidence and mortality of invasive cancer. The Ministry of Health has launched HPV sampling or screening with pap-smear in women aged 30-65 for the last four years.

The National Core Curriculum 2014 (NCC 2014) defines the content of the minimum training required for each student during the medical education (1). In 2015, cervical cancer screening is included in the review of preventive health services (1). Although medical students learn the skills related to pap-smear screening in the undergraduation period, they do not receive any skills training on HPV and do not make any evaluation.

Materials and Methods
The study was based on the HPV DNA sampling scheme developed by the Ministry of Health in the cervical cancer screening program and the pap-smear training skills guide. A draft training guide was prepared from 40 items by considering the headings of 'communication with the patient, patient preparation, sterilization compliance, HPV DNA and pap-smear sampling, waste management and sample storage, vaginal examination '(1). In accordance with the expert opinions of the Lawshe technique, a pilot study was conducted in different occupational groups (family medicine specialist, dentist, cancer screening center doctor, midwife and nurse) and a final training guide was created. After the preparation of the professional skills guide, it is envisaged to use the expert opinion in the evaluation guideline to communicate with the patient, prepare for the patient, adapt to sterilization, sampling, waste management and storage of samples.

Results
Developed HPV DNA sampling skill training guide using Lawshe technique SVR 100% was formed by 33 items according to expert opinions. In the scaling of the training guideline, mış needs to be developed, yet immature, sufficient, good level, mastered esinde steps have been used. In order to evaluate HPV DNA sampling ability, an evaluation guideline composed of 20 items and scored with 5-point Likert scale was developed.

Conclusions
The physician graduated from the medical faculty in our country works mostly in primary health care services under the Ministry of Health as long as it does not begin to specialization training. For this reason, it is essential that the skill titles that are compatible with the working conditions and defined in NCC 2014 should be taught in a level that will ensure competence in the medical faculties and in the light of the evaluation guide developed. Thus, physicians who are competent about their skill applications will be confident, successful and pioneer in other health personel in their working life.

Keywords: HPV-DNA Sampling, Training Guide, Assessment Guide, National Core Curricullum 2014,

Giriş

Tıp eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsayan bir eğitim sistemidir. Tıpta öğretme ve öğrenmenin temel dayanağı ise klinik öğretimdir. Bir klinik beceri eğitiminde amaç; belirli bir işlem veya etkinlik için gerekli olan bilgi, tutum ve beceriyi kazandırmaktır (2).

Beceri eğitiminin en geleneksel şekli hastalar üzerinde yapılan eğitimdir ancak son günlerde hasta ve çalışan güvenliği kavramları önem kazandığı için beceri eğitimlerinde yeni yöntem arayışını zorunlu kılmıştır. Günümüzde kabul edilen yaklaşım tanımlanan belirlenen yeterlik alanları ve düzeyleri üzerinden yapılandırılmış, öğrenenin sürece aktif katılımının sağlandığı, öğrenme ortamların da becerilerin rehber eşliğinde, maket üzerinde kazandırılmasıyla sağlanmaktadır. Bu aşamada yeni öğrenmeye başlayanlar için kaygı yaratmayan güvenli ortamlar oluşturulmuş olur. Bu ortamlar gerçek ortama yakın olmasına rağmen bağlamdan uzak karmaşıklık ve sorun içermeyen, beceri-

nin daha çok teknik yönünü ortaya koyan ortamlar ve araç gereçlerdir. Beceri eğitimlerin de yapılan gözlem ve değerlendirme ışığında tekrarlanan amaçlı uygulamalar sonrasında gerçek hasta ve gerçek ortamda pekiştirilmesi sonrasında beklenen yeterliklere ve yetkinliğe ulaşmış oluruz (3).

Becerilerin öğrenilmesi, öğretilmesi ve değerlendirilmesi aşamasında uygulanan yöntem, teknik ve stratejinin seçilmesinde öğrenme kuramlarının büyük katkısı vardır. Beceri eğitimlerinin geliştirilmesinde temel rol bilişsel, davranışçı ve yapılandırmacı kuramlara düşer (4). Beceri eğitimlerinde basamaklandırılmış rehberlerin kullanımı, geribildirim verilmesi, olumlu pekiştireç uygulamaları ile eğitimlerin yürütülmesi davranışçı yaklaşımların eğitimdeki yansımalarıdır.

Eğitim öncesinde beceri eğitimlerinin temelini oluşturan konuların tartışılması, ön hazırlık safhası, akıl yürütme oturumlarında önceki bilgilerle ilişkilendirilmesi bilişsel kuramın eğitimdeki etkileri olarak görülebilir. Beceri eğitimi verilme aşamasında öğretenin beceriyi göstermesi, rol modelliği, öğrenenlerin eğitici ve akran destekleri ile beceriyi edinmesi sosyal bilişsel kurama örnek olarak söylenebilir. Eğitim öncesinde öğrenenlerin içerik konusundaki bilgilerinin ortaya konması, karmaşık, anlaşılması zor kavramların ortaya konması, tartışılması, öğrenenlerin bu deneyimdeki farklı algı ve performans nedenlerini ortaya konması yapılandırmacılığın eğitimdeki etkileri olarak düşünülebilir (3).

Klinik beceri eğitiminde hizmetin kalitesini artırmak, katılımcıların performansını objektif bir şekilde değerlendirmek için eğitimin standardize edilmesi ve insan üzerinde ilk deneyim yapılmadan önce insancıl bir eğitim tekniği kullanmak gereklidir. Eğitim zamanını kısaltmak, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve hastanın maruz kalacağı riskleri en aza indirmek için işlemleri hasta üzerinde denemeden önce beceri eğitimi eğitimlerine katılmak gereklidir (3,5,6).

Türkiye' de temel eğitim becerilerini tanımlamak için tıp eğitiminde herhangi bir ortak konsessus oluşturulmamıştır ve mezuniyet öncesi her tıp fakültesinin farklı bir beceri eğitim programı mevcuttur. Tıp fakülteleri arasındaki bu farklılığın en belirgin olduğu alan sahada jinekolojik muayene esnasında belirginleşmiştir. Eğitim programı farklı olan fakültelerden mezun olan tıp öğrencileri jinekolojik muayene yapmadan mezun olabilir ve hekim olarak uygulama yapmak zorunda kalması ile sonuçlanabilir (7).

Sağlık Bakanlığının 2014 yılından itibaren rahim ağzı kanser tarama programı çerçevesinde; Aile Sağlığı Merkezinde (ASM), Toplum Sağlığı Merkezinde(TSM), Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) ve Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim (KETEM) merkezinde çalışan tüm hekim, hemşire, ebe ve sağlık memurları tarafından hedef nüfusa, yani kadınlarda 30 yaşında başlayan ve 65 yaşında biten toplum tabanlı bir tarama yapılmaktadır (8). Serviks kanserinin taranmasındaki temel amaç; ülke çapında oluşturulacak ulusal bir tarama programını hedef popülasyona uygulayarak, servikal patolojileri henüz premalign veya erken evrede iken tespit etmek, etkin ve basit yöntemlerle tedavi etmek suretiyle de invaziv kanser sıklığını, buna bağlı morbidite ve mortaliteyi düşürerek olası karmaşık ve pahalı tedavileri önlemektir (8).

Tarama için servikal sitolojiye ek olarak HPV DNA testini kullanırken klinisyenlere ve hastalara rehberlik etmeye yardımcı olmak için ABD'de gerçekleştirilen bir çalıştay da devam eden tarama çalışmalarından elde edilen literatür taraması, uzman görüşü ve yayınlanmamış sonuçlara dayalı olarak 30 yaş ve üzeri kadınlarda yapılan taramalarda servikal sitolojiye HPV DNA testinin eklenmesi şeklinde karar verilmiştir (9).

Ülkemizin altyapısı ve olanakları göz önüne alındığında ideal yöntem beş yılda bir uygulanacak HPV testi veya yılda bir uygulanması gereken Pap-smear testi ile taramadır. Hedef, kadınlarda 30 yaşında başlayan ve 65 yaşında biten toplum tabanlı taramadır. Taranacak popülasyon, aile hekimlerine kayıtlı bireyler esas alınarak tanımlanmalıdır (8). HPV-DNA ve Pap-smear testi geliştirilecek davet yöntemleriyle her beş yılda bir tekrarlanır. Son iki HPV-DNA testi Pap-smear testi negatif olan 65 yaşındaki kadınlarda tarama kesilmelidir. HPV-DNA testi, uygun şekilde eğitilmiş sağlık sağlayıcıları ve gerekli malzeme ve ekipmana sahip herhangi bir sağlık kuruluşunda gerçekleştirilebilir (10).

Mezuniyet öncesi tıp eğitiminin sonunda mezun olan hekimin nitelikli bir sağlık hizmeti sunabilmesi, karşı karşıya olduğu sağlıkla ilgili güncel durumları etkin bir şekilde anlayabilmesi, haberdar olması değerlendirebilmesi ve yönetebilmesi, sağlık alanında üstlendiği görevleri nitelikli bir şekilde yerine getirebilmesi için standardize bir eğitim programına ihtiyacı vardır. Bu tarama programından yola çıkarak Tıp fakültelerinin eğitim programlarına HPV-DNA numune alma beceri eğitimini entegre etmeleri gerekmektedir.

Bu eğitimi Ulusal ÇEP 2014 içerisinde tanımlanan mezun yeterliklere bakarak tanımlamak istersek; mezuniyet sonrası hekimlerin 1. basamak koruyucu sağlık hizmetlerinin tamamına yakınını yapması beklenmektedir. Ulusal ÇEP 2014 içerisinde temel hekimlik uygulamaları analiz edildiğinde HPV-DNA ile ilişkili

olan ve öğrenme düzeyi üç olan başlıklar “mikroskopik inceleme için boyalı-boyasız preparat hazırlayabilme ve inceleme yapabilme, tarama ve tanısal amaçlı inceleme sonuçlarını yorumlayabilme, hastadan biyolojik örnek alabilme, vajinal ve servikal örnek alabilme ve toplumda sağlıkla ilgili sorunları epidemiyolojik yöntemler kullanarak saptayabilme ve çözüm yollarını ortaya koyabilmedir. “HPV-DNA ile ilişkili olan ve öğrenme düzeyi dört olan başlıklar “jinekolojik muayene, biyolojik materyalle çalışma ilkelerini uygulayabilme, laboratuvar inceleme için istek formunu doldurabilme, laboratuvar örneğini uygun koşullarda alabilme ve laboratuvara ulaştırabilme, el yıkama ve aile planlaması danışmanlığı yapabilmedir.” (1).

Bu çalışmanın amacı mezuniyet öncesi tıp eğitiminde HPV DNA numune alma becerisini kazandırmak için mesleksel beceri eğitim rehberi ve değerlendirmede kullanılacak bir ölçme aracının geliştirilmesidir.

Gereç ve Yöntem

2016-2017 yılları arasında 14 haftalık Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı doktora eğitim programı mesleksel beceri dersi kapsamında beceri öğrenim rehberi ve değerlendirme rehberi geliştirilmiştir. Sağlık Bakanlığı’nın serviks kanseri tarama programı kapsamındaki HPV DNA numune alma şeması ve pap-smear alma becerisi eğitim kılavuzu temel alınmıştır (8) (11). Ayrıca UÇEP’te yer alan ‘hasta ile iletişim, hastayı hazırlama, sterilizasyona uyum, HPV DNA ve pap-smear numune alma, atık yönetimi ve numune saklanması, vajinal muayene’ başlıkları göz önünde bulundurularak 40 maddelik taslak eğitim rehberi oluşturulmuştur (1). Sonrasında, taslak eğitim rehberinin kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır. Maddelerin her birinin kapsam geçerliliği için Lawshe tekniği kullanılmıştır. İki Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD öğretim üyesi, iki Aile Hekimliği uzmanı ve bir Tıp Eğitimi doktora öğrencisi olmak üzere beş adet uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri; öğrenim rehberinde yer alması düşünülen her bir maddenin kapsam geçerliliği Lawshe tekniği ile analiz edilerek (12) yedi madde çıkarılmış ve madde sayısı 33’e indirilmiştir. Madde sayıları netleştikten sonra sıralama, dilbilgisi ve başlık konularında düzenleme yapılarak tam uzlaşma sağlanmıştır. Uzman görüşlerine ilişkin veri analizi bulgular bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.
Uzman görüşleri doğrultusunda revize edilen taslak eğitim rehberinin 2016-2017’de farklı meslek gruplarında (aile hekimliği uzmanı, kanser tarama merkezi hekimi, diş hekimi, ebe ve hemşire) pilot uygulaması öncelikle eğitici tarafından maket üzerinde rehber kullanılarak uygulama yapılmış ve sonrasında öğrenenlerin yapması istenilmiştir. Pilot uygulama sonrasında maddelerin sıralamasında yer değişikliği ve anlam bütünlüğü sağlanarak nihai eğitim rehberi oluşturulmuştur. (Resim 1)

HPV DNA numune alma klinik beceri şeklinde sınıflandırıldığı için objektif yapılandırılmış bir değerlendirme yöntemi ile değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme, değerlendiren kişinin kişisel yargılarına dayanan geleneksel yönteme göre daha geçerli, güvenilir ve pratiktir. Ulusal ÇEP 2014 öğrenim hedeflerine, Sağlık Bakanlığı’nın serviks kanseri tarama programında geliştirdiği HPV DNA numune alma ve pap-smear alma becerisi eğitim rehberine dayanılarak değerlendirme rehberi geliştirilmiştir. Uzman görüşüne dayanılarak değerlendirme rehberinde hasta ile iletişim, hastayı hazırlama, sterilizasyona uyum, numune alma, atık yönetimi ve numune saklanması başlıklarının bu becerinin sınanmasında kullanılması öngörülmüştür.

HPV DNA numune alma becerisini değerlendirme amacıyla 20 maddeden oluşan ve 5’li Likert ölçeği ile puanlanan bir değerlendirme rehberi geliştirilmiştir. (Resim 2) Öğrencinin bu beceriden yeterlilik alabilmesi için değerlendirme rehberine göre 100 puan üzerinden en az 60 puan alması gereklidir. Ancak değerlendirme rehberinde üç başlık baraj niteliğindedir. Öğrenci baraj niteliğindeki başlıkların tamamından 3 ve üzerinde puan almalıdır. Bu başlıklarda yaşanacak herhangi bir sorun yetersizlik alması şeklinde yorumlanacaktır.

Bulgular

2016-2017 yılları arasında 14 haftalık bir dönemde HPV-DNA numune alma beceri öğrenim rehberi ve değerlendirme rehberi hazırlanarak tam uzlaşma sağlanmıştır. İlk olarak beceri öğrenim rehberi oluşturmak için madde havuzunun literatür taraması yapılmış ve maddeler oluşturulmuştur. Geliştirilen HPV DNA numune alma beceri eğitim rehberi uzman görüşleri doğrultusunda lawshe tekniği kullanılarak her bir maddenin “Kapsam Geçerliliği Oranı” (KGO) hesaplanmıştır. 40 maddenin KGO %79 olarak gelmiştir. Lawshe tekniğine göre beş uzman görüşünün KGO %99 üzerinde olması halinde maddenin geçerliliğinden söz edilebildiği için bazı maddeler düzenlenerek ve yedi maddesi çıkarılarak 33 maddeye indirgenmiştir. 33 maddenin KGO %100 olarak gelmiştir (12). Eğitim rehberinin ölçeklemesinde ‘geliştirilmesi gerekir, henüz olgunlaşmamış, yeterli, iyi seviyede, ustalaşmış’ basamakları kullanılmıştır.

HPV DNA numune alma becerisini değerlendirme amacıyla 20 maddeden oluşan ve 5’li Likert ölçeği

Resim 1: Mesleksel Beceri Öğrenim Rehberi HPV DNA Numune Alma Becerisi

MESLEKSEL BECERİ ÖĞRENİM REHBERİ
HPV DNA NUMUNE ALMA BECERİSİ

BECERİ EĞİTİMİNİN AMACI:
Önlenebilir bir sağlık sorunu olan serviks kanserli hastaların %99.9'un da HPV-DNA varlığı gösterilmiştir. HPV-DNA'nın taranmasının amacı; serviks kanseri başlamadan önce, tanı konularak izlem sıklığını artırmak ve morbidite-mortaliteyi düşürerek olası karmaşık ve pahalı tedavileri önlemektir.
Bu eğitimin sonunda katılımcı, öğrenim rehberini kullanarak belirtilen beceri basamaklarını doğru ve sırasıyla uygulayacaktır.

GEREKLİ ARAÇLAR: spekulum, eldiven, örtü, ışık kaynağı, jinekolojik masa, steril gazlı bez, klemp, jinekolojik muayene maketi, smear fırçası, lam ve lam taşıma kabı, fiksatif mendil, alkol içeren fiksatif (saç spreyi), barkod, HPV-DNA fırçası, koruyucu sıvı içeren transport tüpü (STM tüpü)

SERVİKAL HPV-DNA ALMA ÖĞRENİM REHBERİ

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ
1. **Geliştirilmesi gerekir:** basamağın hiç uygulanmaması, yanlış uygulanması ya da sırasında uygulanmaması
2. **Henüz olgunlaşmamış**: bazı basamakların tamamına yakınında uygulanmasında eksikliklerin olması
3. **Yeterli:** tüm basamakları uygulayabiliyor fakat basamağın uygulanmasında eksikliklerin olması ve/veya eğiticinin yardımına veya hatırlatmasına gerek duyulması
4. **İyi seviyede:** basamağın duraklamadan ve yardıma gerek kalmadan doğru olarak ve sırasında uygulanması; fakat bazı basamaklarda eğiticinin hatırlatmasına gerek duyulması
5. **Ustalaşmış:** Basamağın duraklamadan ve yardıma gerek kalmadan doğru olarak ve sırasında uygulanması

Katılımcının Adı Soyadı:……
Beceri Eğitimi Tarihi:……..

İŞLEM BASAMAKLARI	Uygulama 1	2	3	4	5
1. Hastanın nazik bir şekilde karşılanması					
2. Sağlık personelinin kendisi tanıtması					
3. Hastaya işlem hakkında bilgi verilmesi (nasıl bir test olduğunu anlatılması) ve izin alınması					
4. Hastadan bilgilendirilmiş onam formu için imza alınması					
5. Smear ve HPV DNA örneği almak için hastanın uygun olup olmadığının değerlendirilmesi • vajinal kanamasının olup olmadığını sorulması • son 2 gün içinde cinsel birliktelik veya vajinal fitil kullanım öyküsünü sorgulanması • vajinal duş yapıp yapmadığının sorgulanması					
6. Hastanın idrara sıkışık olup olmadığının sorulması, yakın zamanda idrar yapmadıysa yapmasının istenilmesi					
7. Hastanın mahremiyetine özen gösterilerek (örtüyü kullanabileceğinin söylenmesi) jinekolojik masaya yatırılması					
8. Hastaya litotomi pozisyonu verilmesi					
9. Ellerin yıkanması, eldivenlerin giyilmesi					
10. Smear ve HPV DNA örneği için gerekli aletlerin (ışık kaynağı, spekulum, smear ve HPV DNA örnek poşeti …) hazırlanması					
11. Hastaya dokunmadan önce her hareket hakkında bilgi verilmesi.(ör: spekulum ile dokunulacağının söylenmesi)					
12. Eksternal genital organların (Labia major, labia minor, klitoris, perineal bölge ve mons pubis) inspeksiyonunun yapılması					
13. Baş ve işaret parmağı ile labiaların açılması, vestibulum, vajinal ve uretral orifisin değerlendirilmesi					
14. Uygun boyutta spekulum seçilerek spekulumun valvlerinin kapalı olduğunun kontrol edilmesi					
15. Hastaya spekulum takılırken gevşemesini ve hafifçe ıkınmasının söylenmesi					
16. Spekulumu vajenin girişine oblik tutularak, 45° açı ile aşağı ve içe doğru saat yönünde çevrilerek itilmesi (Spekulumu normal pozisyonuna çevirerek içeri ve hafifçe aşağı doğru itilip açılması)					
17. Spekulumu takarken ve iterken vajinal kanalın incelenmesi, anterior ve posterior fornikslerin incelenmesi ve serviksi görüntülendikten sonra valvlerin anterior ve posterior fornikste olacak şekilde spekulumun sabitlenerek serviksin dikkatli şekilde (kızarıklık, enfeksiyon, yara, kitle…) incelenmesi					
18. Eksternal osun net olarak görülmesini engelleyen bir mukoid tıkaç veya yoğun akıntı varsa, nazik bir şekilde servikste bir kanamaya neden olmadan, bir klemp ve steril spanç yardımı ile uzaklaştırılması					
19. Smear alma işlemi • serviksin incelenmesi • smear fırçasını eksternal osa sokularak , 1-1,5 cm kadar ilerletilmesi • smear fırçası ile transformasyon zonundan örneğin alınması • numune transferi için fırçanın iki tarafının da lama sürülmesi • işlemi bitmiş fırçanın çöpe atılması • örneği yayar yaymaz lamın kurumasına fırsat vermeden fiksatif mendili poşetten çıkartıp (saç spreyi) 20-25 cm mesafeden lamın üzerine sıkılması • kullanılmış fiksatif paketin çöpe atılması • lamın lam taşıma kabına yerleştirilmesi • lam taşıma kabına barkodun yapıştırılması					
20. Poşet içerisinden HPV DNA fırçasının ve koruyucu sıvı içeren transport tüpünün (STM Tüpünü) çıkartılması					
21. HPV DNA fırçasının servikal os içine 1–1,5 cm yerleştirilmesi ve saat yönünün tersine üç tam tur çevrilmesi					
22. STM tüpünün kapağını açılması, fırça kıllarını tüpün dışına veya başka herhangi bir maddeye dokundurulmadan HPV DNA fırçasının ucunu STM tüpünün alt kısmına kadar sokulması					
23. Gövdeyi çentik çizgisinden kırılması ve fırça ucunun tüp içinde bırakılması					
24. STM tüpünün kapağının kapatılması					
25. STM tüpüne ve malzemelerin çıkartıldığı kilitli poşetin üzerine barkod yapıştırılması					
26. Barkodlu STM tüpünün barkod yapıştırılmış kilitli poşet içerisine koyulması					
27. Spekulumun çıkarılması ve dekontaminasyona bırakılması					
28. Vajinal muayene işlemi • hastaya bilgi verilmesi • aktif el 2 ve 3. parmaklarını nazikçe intraoitustan içeri itilmesi • aktif el 2 ve 3. parmakları arka fornikse ulaşıncaya kadar ilerletilmesi • sol elinizi abdomen üzerine parmaklar kapalı, hafif fleksiyonda, iç yüzünü abdomene bastırarak koyulması • uterus pozisyonunu, büyüklüğünü, kıvamını, konturlarını, serbestliğini ve hastanın hassasiyetinin (hassasiyet, mobilite ve kitle olup olmadığını palpasyonla değerlendirilmesi) olup olmadığının saptanması • Vajen içindeki parmakların nazikçe çekilerek işleme son verilmesi					
29. Kirli malzemelerin tıbbi atık kutusuna atılması					
30. Eldivenlerin çıkarılması					
31. Hastaya bilgi (muayenesinin bittiğinin, sonuçları nasıl öğreneceğinin) verilmesi					
32. Alınan numunelerin, oda ısısında güneş görmeyen kapalı bir dolapta ilgili kurum / birim tarafından toplanıncaya kadar muhafaza edilmesi					
33. Ellerin yıkanması					

Resim 2: Mesleksel Beceri Öğrenim Rehberi HPV DNA Numune Alma Becerisi Değerlendirme Rehberi

MESLEKSEL BECERİ ÖĞRENİM REHBERİ
HPV DNA NUMUNE ALMA BECERİSİ DEĞERLENDİRME REHBERİ

SERVİKAL HPV-DNA ALMA ÖĞRENİM REHBERİ

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ
1. **Geliştirilmesi gerekir:** basamağın hiç uygulanmaması, yanlış uygulanması ya da sırasında uygulanmaması
2. **Henüz olgunlaşmamış**: bazı basamakların tamamına yakınında uygulanmasında eksikliklerin olması
3. **Yeterli:** tüm basamakları uygulayabiliyor fakat basamağın uygulanmasında eksikliklerin olması ve/veya eğiticinin yardımına veya hatırlatmasına gerek duyulması
4. **İyi seviyede:** basamağın duraklamadan ve yardıma gerek kalmadan doğru olarak ve sırasında uygulanması; fakat bazı basamaklarda eğiticinin hatırlatmasına gerek duyulması
5. **Ustalaşmış:** Basamağın duraklamadan ve yardıma gerek kalmadan doğru olarak ve sırasında uygulanması

Katılımcının Adı Soyadı:……
Beceri Eğitimi Tarihi:……..
Toplam Beceri Puanı:……..

İŞLEM BASAMAKLARI	Uygulama 1	2	3	4	5
1. Hastanın nazikçe karşılanması, sağlık personelinin kendisini tanıtması ve işlem hakkında bilgi verilmesi					
2. Smear ve HPV DNA örneği almak için hastanın uygun (idrara sıkışık olup olmadığı, cinsel ilişki, vajinal fitil…) olup olmadığının değerlendirilmesi					
3. Hastanın mahremiyetine özen gösterilerek (örtüyü kullanabileceğinin söylenmesi) jinekolojik masaya yatırılması ve litotomi pozisyonu verilmesi					
4. Smear ve HPV DNA örneği için gerekli aletlerin (ışık kaynağı, STD tüpü …) hazırlanması					
5. Ellerin yıkanması, eldiven giyilmesi					
6. Hastaya işlemin her basamağında bilgi verilmesi (ör: spekulum ile dokunulacağının söylenmesi)					
7. Eksternal genital organların inspeksiyonu ve değerlendirilmesi					
8. Uygun boyutta spekulum seçilerek, valvlerinin kontrol edilmesi ve uygun pozisyonda yerleştirilmesi					
9. Servikste bir kanamaya neden olmadan mukoid tıkaç veya akıntının klemp veya steril spanç yardımı ile nazikçe uzaklaştırılması.					
10. HPV DNA fırçasının ve koruyucu sıvı içeren transport tüpünün (STM Tüpünü) poşet içerisinden çıkartılması					
11. HPV DNA fırçasının servikal os içine 1–1,5 cm yerleştirilmesi ve saat yönünün tersine üç tam tur çevrilmesi					
12. İşlemden sonra fırça kıllarını tüpün dışına veya başka herhangi bir maddeye dokundurulmadan STM tüpünün kapağının açılarak, HPV DNA fırçasının ucunun STM tüpünün alt kısmına kadar sokulması.					
13. HPV DNA fırçasının gövdesinin çentik çizgisinden kırılması, fırça ucunun tüp içinde bırakılması ve STM tüpünün kapağının kapatılması					
14. STM tüpüne ve malzemelerin çıkartıldığı kilitli poşetin üzerine barkod yapıştırılması ve barkodlu STM tüpünün kilitli poşet içerisine koyulması					
15. Spekulumun çıkarılması ve dekontaminasyona bırakılması					
16. Kirli malzemelerin tıbbi atık kutusuna atılması					
17. Eldivenlerin çıkarılması					
18. Hastaya bilgi (muayenesinin bittiğinin, sonuçları nasıl öğreneceğinin bilgisinin) verilmesi					
19. Alınan numunelerin, oda ısısında güneş görmeyen kapalı bir dolapta ilgili kurum / birim tarafından toplanıncaya kadar muhafaza edilmesi					
20. Ellerin yıkanması					
Toplam Puan					

ile puanlanan bir değerlendirme rehberi geliştirilmiştir. Geliştirilen HPV DNA numune alma becerisini değerlendirme rehberi uzman görüşleri doğrultusunda lawshe tekniği kullanılarak her bir maddenin "Kapsam Geçerliliği Oranı" (KGO) hesaplanmıştır. 20 maddenin KGO % 90 olarak gelmiştir. Lawshe tekniğine göre beş uzman görüşünün KGO %99 üzerinde olması halinde maddenin geçerliliğinden söz edilebildiği için bazı maddeler düzenlenerek tekrar uzman görüşü alınmıştır. 20 maddenin KGO %100 olarak gelmiştir (12). Eğitim rehberinin değerlendirilmesinde 'geliştirilmesi gerekir, henüz olgunlaşmamış, yeterli, iyi seviyede, ustalaşmış' basamakları kullanılmıştır.

Sonuç

Ülkemizde tıp fakültesinden mezun olan hekim, uzmanlık eğitimine başlamadığı sürece çoğunlukla Sağlık Bakanlığı'na bağlı birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışmaktadır. Hekimlerin mezuniyetlerinde beceriler konusunda yeterli olmaları Sağlık Bakanlığı'nın yürüttüğü tarama programlarında çalışırken de başarılı olmalarını sağlayacaktır. Sağlık Bakanlığı'nın yürüttüğü tarama programlarında çalışırken başarılı

olmalarını sağlamak için mesleki becerilerinin standardize edilmesi ve diğer sağlık personeline de önderlik etmesi gerekmektedir. Böylece beceri uygulamaları konusunda yeterli hekimler çalışma hayatında da özgüvenli, başarılı ve diğer sağlık personeline de öncü olacaktır. Bu nedenle çalışma koşulları ile uyumlu ve UÇEP 2014'te tanımlanan beceri başlıklarının tıp fakültelerinde yeterliliği sağlayacak düzeyde öğretilmesi ve geliştirilen rehberlerin, değerlendirme rehberleri eşliğinde sınanması esastır.

Eğitimin Uygulanması İle İlgili Bir Öneri

HPV DNA numune alma beceri eğitimi Aile Sağlığı Merkezinde (ASM), Toplum Sağlığı Merkezinde(TSM), Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) ve Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim (KETEM) merkezinde saha çalışması esnasında intörn doktorlara eğitici hekim ve sağlık personeli tarafından beceri eğitimi verilir. Beceri eğitimi; eğitici tarafından tanıtımı, amacı ve işlemin nasıl yapılacağının gösterilmesinden sonra eğitime katılan kişinin işlemi en az bir kez maket üzerinde yapması, 3 gerçek hastadan HPV-DNA numune alınması ve geribildirim verilmesi şeklinde uygulanır.

Eğitimcinin (koç) gruba uygulamayı neden yaptığımız ile ilgili bilgi vermesi, anlaşılmayan, karmaşık konulara değinilmesi, karmaşık kavramlar üzerinden tartışma yapılması, ardından uygulamanın nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi vermesi, beceri rehberinin gözden geçirilmesi, eğiticinin uygulamayı maket üzerinde nasıl yapılacağını göstermesi (orta gerçeklikli simulatör), her öğrenenin rehbere göre uygulamayı tekrarlaması şeklinde yapılarak bilişsel, davranışçı ve yapılandırmacı kuramlara dayanarak bir eğitim programı geliştirilir. Öğrenen beceri eğitimini uygularken diğer bir öğrenenin rehberden basamakları okunması istenerek hem diğer öğrenenlerin hem de uygulayan öğrenenin daha kolay takip etmesi sağlanır. Bu yöntemde bütün-parça-bütün yaklaşımı kullanılır. Öğrenenin uygulama esnasında ya da daha sonrasında eğitici tarafından geribildirim yapılır. Doğru uygulamalara olumlu pekiştireç yanlış uygulamalar da düzeltme imkanı sağlanır. Daha sonra ikili gruplar halinde her öğrenen diğer öğreneni değerlendirerek becerilerin kalıcılığını artırır.

Hazırlanmış bir değerlendirme rehberi ile eğitimi veren kişi tarafından değerlendirmeye tabi tutulurlar. İlk değerlendirme maket üzerinde ve değerlendirme sonucu başarılı olduğu takdirde 3 gerçek hastadan HPV DNA numune alması sağlanarak ve değerlendirme rehberi kullanılarak, beceri eğitimi sonunda bir sertifika ile sonlandırılır.

Kaynaklar

1. Ulusal ÇEP 2014. (tarih yok). Ulusal Çekirdek Eğitim Programı. Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu;. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/38058561/tip_fakultesi_cep.pdf adresinden alındı
2. Amin, Z., & Eng , K. (2006). Basics in medical education. . Singapore: World Scientific.
3. Elçin, M., & Odabaşı, O. (2016). Beceri Eğitimi. İ, & İ. Sayek içinde, Tıp Eğiticisi El Kitabı (s. 179-193). Ankara: Güneş Tıp Kitabevi.
4. Ertmer, P. &. (1993). Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing critical features from an instructional design perspective. Performance Improvement Quarterly,, 6(4), 50-72.
5. Sullivan, R., Magarick , R., Bergthold, G., Blouse, A., & Mcln-tosh, N. (1999). Tıp eğitimcileri için eğitim becerileri rehberi. (Ş. Özvarış, Dü.) Ankara: Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı.
6. Vogel, D. &. (2016). Basic practical skills teaching and learning in undergraduate medical education–a review on methodological evidence. . GMS journal for medical education,, 433.
7. Abraham, S. (1998). Gynaecological examination: a teaching package integrating assessment with learning. Medical education, , 32(1), 79-81.
8. Serviks Kanseri Tarama Programı Ulusal Standartları. (2018, Şubat). T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Daire Başkanlığı: https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-tarama-standartlari/listesi/483-serviks-kanseri-tarama-program%C4%B1-ulusal-standartlar%C4%B1.html adresinden alındı
9. Wright, T. C. (2004). Interim guidance for the use of human papillomavirus DNA testing as an adjunct to cervical cytology for screening. Obstetrics & Gynecology, 103(2), 304-309.
10. Singh, P. K. (2017). Training of health staff in VIA, HPV detection test and cryotherapy-Trainees' handbook. WHO.
11. T.C. Sağlık Bakanlığı. (2014). Serviks Kanseri Tarama Programı Ulusal Standartları. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Kanser Dairesi Başkanlığı: https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-tarama-standartlari/listesi/483-serviks-kanseri-tarama-program%C4%B1-ulusal-standartlar%C4%B1.html adresinden alındı
12. Lawshe, C. (1975). A quantitative approach to content validity 1. 28(4),. Personnel psychology,, 28(4), 563-575.